

SchoolOndersteuningsProfiel 2022-2023

SO De Piramide

Goedgekeurd MT 04-10-2022 door naar MR 22-11-2022

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Contactgegevens van de school	4
3. Leerlingenaantal	4
4. Kernondersteuning	4
4.A. Basiskwaliteit.....	4
4.B. Organisatie van de ondersteuning op SO De Piramide	4
4.C Handelingsgericht werken	7
4.D Preventieve en licht curatieve interventies	9
5. Plusondersteuning	20
6. Profielen	21
7. Arrangement: Observatie van leerlingen met (niet aangeboren) hersenletsel	23
8. Protocollen en andere informatie over de school.....	26
9. Ontwikkeling van de school	26

1. Inleiding

(V)SO De Piramide is een school, die speciaal onderwijs biedt aan leerlingen met een langdurige ziekte en/of een lichamelijke beperking. De Piramide is een school voor speciaal onderwijs omdat zij het onderwijs combineert met verschillende vormen van onderwijsondersteuning, zorg en samenwerking met deskundige partners. Daarvoor zijn vaak aanpassingen nodig op diverse terreinen. Het spreekt voor zich dat de medewerkers binnen de school over de nodige kennis en ervaring met onderwijs aan zieke en/of lichamenlijk beperkte leerlingen bezitten.

De school bestaat uit een afdeling voor regulier basisonderwijs (SO De Piramide) én uit een afdeling voor voortgezet onderwijs, waar de leerstromen arbeid t/m havo worden aangeboden (Het Piramide College).

Dit schoolondersteuningsprofiel (SOP) heeft betrekking op de SO-afdeling van de school. Een schoolondersteuningsprofiel is een wettelijk verplicht document voor elke school. Het SOP wordt door de school opgesteld en beschrijft op welke manier de school passend onderwijs realiseert. Het bestuur stelt het schoolondersteuningprofiel eenmaal in de vier jaar vast. Dit SOP is een vervolg op het schoolondersteuningsprofiel van 2017-2021.

Het schoolondersteuningsprofiel heeft verschillende functies:

- Het profiel geeft ouders inzicht in de wijze waarop SO De Piramide vormgeeft aan de ondersteuning van leerlingen en welke kennis en kunde bij ons op school aanwezig is;
- Het profiel geeft input voor het samenwerkingsverband, om vast te stellen of alle scholen samen een dekkend netwerk vormen van passend onderwijs voor alle leerlingen in onze regio Haaglanden;
- Het profiel is ook een houvast bij de afweging of we voor leerlingen met een onderwijsbehoefte passend onderwijs kunnen bieden.

2. Contactgegevens van de school

School	SO De Piramide
Brinnummer	20JM
Adres	Melis Stokelaan 1189, 2541 GA Den Haag
Telefoon	070-3666587
Website school	www.sovsodepiramide.nl
Naam directeur	Dick Rensen
Naam locatiedirecteur	Hanneke Korevaar
e-mail school	info@hmsdepiramide.nl
Naam intern begeleider	Gepke Emans
e-mail intern begeleider	g.emans@hmsdepiramide.nl

3. Leerlingenaantal

Leerlingaantal per 1 oktober 2022	98

4. Kernondersteuning

De basisondersteuning (De Piramide spreekt van kernondersteuning) in ons samenwerkingsverband bestaat uit de volgende vier onderdelen:

- A. Basiskwaliteit
- B. Organisatie van de ondersteuningsstructuur
- C. Handelingsgericht werken
- D. Preventieve en licht curatieve interventies

4.A. Basiskwaliteit

Bij het laatste inspectiebezoek aan SO De Piramide is door de inspectie het basisarrangement afgegeven. Dat betekent dat de school voldoet aan de deugdelijkheidseisen van de inspectie.

Link naar de laatste rapportage van de inspectie: 19 mei 2016
https://www.zoekscholen.onderwijsinspectie.nl/pdf/arrangement.pdf?pdfid=A0000335516

4.B. Organisatie van de ondersteuning op SO De Piramide

De Piramide biedt speciale ondersteuning aan leerlingen die door hun beperking en/of ziektebeeld niet in staat zijn om deel te nemen aan het reguliere onderwijs. De wijze waarop aanmelding en inschrijving op (V)SO De Piramide zijn georganiseerd kunt u nalezen in ons Protocol Aannamebeleid (www.sovsodepiramide.nl > documenten > protocollen). De Piramide biedt via haar team van ambulante begeleiders ook advies en ondersteuning aan leerlingen en leraren op andere scholen.

De ondersteuning die SO De Piramide kan bieden is vanwege het speciale karakter van de school groter dan die van een reguliere school. Wij spreken daarom niet van basisondersteuning, maar van kernondersteuning. De onderwijshoud is echter zoveel mogelijk gelijk aan de inhoud van het

reguliere basisonderwijs. Indien noodzakelijk wordt het tempo en/of de leerroute aangepast aan de beperking of ziekte van de leerling.

Alle leerlingen hebben een individueel ontwikkelingsperspectiefplan (OPP). In het OPP staat onder andere het verwachte uitstroomniveau, de capaciteiten van de leerling, behaalde en geplande doelen voor de ontwikkelgebieden. Daarnaast wordt de extra ondersteuning geformuleerd in het handelingsgedeelte van het OPP: de plusondersteuning. De Commissie van Begeleiding (CvB) adviseert aan de directie met betrekking tot de bijstelling en vaststelling van het OPP.

De onderwijsdoelen worden opgesteld door de leraren voor de periode van een schooljaar. De intern begeleider (IB) speelt hierbij een begeleidende rol.

Bij binnenkomst op De Piramide geeft de CVB een uitstroomadvies vanuit een opgesteld OPP. Het ontwikkelingsperspectief is dan al besproken met IB, ZOCO (zorgcoördinator), groepsleerkracht en indien mogelijk onderwijsassistent. De leerroutes van het doelgroepenmodel zijn leidend bij het vaststellen van een uitstroombestemming. Onze basisleerlijn zit op vmbo kaderberoepsgerichte leerweg. Indien vanuit intelligentieprofiel en ontwikkeling op leer- en sociaal emotioneel gebied al direct duidelijk is dat de basisleerlijn niet voldoende aansluit bij de behoefte van de leerling wordt het kind op een intensievere dan wel verdiepingsleerlijn geplaatst met een bijpassende uitstroombestemming.

De groepsleiding (leraar en onderwijsassistent) zorgt dagelijks voor het onderwijs, de onderwijsondersteuning en de zorg voor de leerling. Zij stellen alles in het werk om de leerling in staat te stellen de in het OPP beschreven onderwijsdoelen te laten behalen. Waar nodig kunnen zij een beroep doen op een aantal aan de school verbonden deskundigen: verpleegkundige, intern begeleider, zorgcoördinator, schoolmaatschappelijk werker, jeugdarts en de schoolpsycholoog. Wanneer er vragen of zorgen zijn over de voortgang of het welbevinden van een leerling wordt dat in eerste instantie besproken in het onderwijszorgoverleg (OZO). In dat overleg zitten in elk geval de intern begeleider, de zorgcoördinator en de groepsleiding en het kan aangevuld worden met andere betrokkenen en deskundigen. Het onderwijszorgoverleg staat regelmatig ingepland in de jaarkalender waardoor allerlei zaken op korte termijn kunnen worden besproken en indien nodig geregeld.

Wanneer het nodig is de situatie of het perspectief van de leerling in de breedte te bekijken, vindt bespreking in de CvB plaats. De CvB richt zich op haar wettelijke taken, adviesvragen vanuit het onderwijszorgoverleg en kan overstijgend meedenken en adviseren aan de schoolleiding. De CvB adviseert over het OPP, over het wel of niet plaatsen van een leerling, over het bij de leerling passende pakket van onderwijs(doelen), onderwijsondersteuning en zorg en let ook op de vraag of een leerling voldoende onderwijstijd krijgt. Vaste leden van de CvB zijn de zorgcoördinator (tevens voorzitter), de jeugdarts, de schoolmaatschappelijk werker en de schoolpsycholoog. De intern begeleider is meestal bij het CvB-overleg aanwezig.

In onderstaand schema kunt u lezen hoe de ondersteuning op SO De Piramide op hoofdlijnen is georganiseerd.

Ondersteuning	Inhoud	Voor wie	Afstemming/overleg
Kern-ondersteuning	Kwalitatief goed onderwijs aan de groep. De leraar werkt handelingsgericht. Afstemming onderwijs op specifieke behoeften binnen het basisaanbod. De algemene ondersteuning werkt preventief.	Leerlingen hebben voldoende aan het basisaanbod. Elke leerling werkt op zijn of haar niveau binnen het aanbod van de groep.	Leerlingbespreking in het OZO. Leraren onderling (doorgaande lijn en elkaar benutten als steunbron, intercollegiale consultatie) Leraar - ouder Leraar - intern begeleider
Kern-ondersteuning	Leerling plaatsen op de intensieve of verdiepingsleerlijn met inzet van preventieve en licht curatieve interventies.	Leerlingen die aanvulling nodig hebben op de doelen voor de basisgroep en subgroepen.	Leerlingbespreking in het OZO met terugkoppeling naar ouders. Leraren onderling (elkaar benutten als steunbron) Leraar - ouder
Plus-ondersteuning	Opschalen in de OZO/CvB-route met als doel handelingsgerichte adviezen te verkrijgen voor dagelijkse ondersteuning in de groep al dan niet via externen of diagnosticerend onderzoek (bijvoorbeeld aanvragen ONL traject, individueel arrangement).	Voor leerlingen waarbij de leraar handelingsverlegen is na inzet van kernondersteuning.	Leerlingbespreking in de CvB met terugkoppeling naar ouders. Eventueel sluit adviseur van het samenwerkingsverband aan tijdens de CvB.
Verwijzing	Verwijzing naar andere vorm van onderwijs.	Voor leerlingen voor wie De Piramide niet langer de best passende onderwijsplek is.	Leerlingbespreking in OZO en in de CvB met terugkoppeling naar ouders. Adviseur van samenwerkingsverband sluit aan bij de CvB.

4.C Handelingsgericht werken

In onderstaand overzicht staan de zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken. Daaronder staat de standaard beschreven van ons samenwerkingsverband SPPOH. De manier waarop onze school de uitgangspunten van handelingsgericht werken in de praktijk laat zien, staat beschreven bij 'onze school'. Het handelingsgerichte werken binnen De Piramide is gebaseerd op de onderwijsbehoefte die voortkomt uit het willen maken van de volgende stap in de ontwikkeling van een leerling, de daarop aansluitende gestelde doelen en wat de leerling nodig heeft om deze doelen te kunnen bereiken.

Standaarden handelingsgericht werken (naar <i>Handelingsgericht Werken</i>, N. Pameijer) vertaald naar onze school
<u>1. Doelgericht werken.</u>
Alle leraren benoemen hoge, reële doelen voor de lange termijn (einde schooljaar) en voor de korte termijn (tussendoelen). Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's. De doelen bepalen de onderwijsbehoeften van de individuele leerling en/of de groep. De school formuleert doelen Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.
<i>Onze school:</i> In het OPP staan methodedoelen, Citodoelen, doelen voor plusondersteuning en de sociaal emotionele doelen. Deze worden geformuleerd door de leraren op basis van observatie en resultaten, getoetst door de IB-er die ze langs de lat van het uitstroomperspectief legt, besproken binnen het OZO, voorgelegd aan de CvB voor advisering aan de directie.
<u>2. De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant.</u>
Alle leraren zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben. Leraren reflecteren op hun eigen rol en het effect van hun gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders en collega's en zijn in staat hun eigen ondersteuningsbehoeften te formuleren.
<i>Onze school:</i> In een cyclisch proces wordt de leerling gevolgd op cognitief en sociaal emotioneel gebied. Onze leerlingvolgsystemen zijn daarbij ondersteunend. Vanuit analyse van de resultaten wordt de uitvoering van het OPP geëvalueerd en bijgesteld. Daarbij reflecteren leraren op hun eigen handelen in de klas en de effectiviteit van de manier waarop zij het onderwijs aanbieden in de klas.
<u>3. Onderwijsbehoeften staan centraal.</u>
Alle leraren bekijken dagelijks de wisselwerking tussen de leerling, de leraar, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen.
<i>Onze school:</i> De leraren werken met een dagplanning. Aan de hand van de ervaringen van de dag wordt het lesprogramma aangepast aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen in de groep. De onderwijsassistenten spelen bij deze afstemming en de vormgeving ervan een belangrijke rol in de groep.
<u>4. De wisselwerking en afstemming tussen het kind, opvoeding en onderwijs.</u>

Alle teamleden zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, de leraren, de ouders en het schoolteam.

Onze school:

In de OPP's worden de stimulerende factoren van de leerlingen benoemd. Er wordt in het onderwijs ingezet op de sterke kanten van de leerling om de zwakke kant te compenseren en te stimuleren. Dit is terug te vinden in het handelingsgerichte gedeelte van het OPP.

Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen zelfverantwoordelijk zijn, eigenaar worden van hun leren en leven. Er is dan ook veel aandacht voor het versterken van zelfvertrouwen en de zelfredzaamheid.

Daarnaast wordt er gewerkt met KiVa , een schoolbrede en doelmatige aanpak om gewenst gedrag te versterken waardoor een sterke positieve sociale omgeving ongewenst gedrag kan voorkomen en indien nodig bijsturen. Het werkt vanuit de kracht van de groep. Ouders krijgen bij elke nieuw thema een berichtje in de Nieuwsbrief, zodat zij in hun opvoeding kunnen aansluiten bij dit thema en vanuit dezelfde gedachtegang hun kind kunnen ondersteunen.

5. Ouders en leraren worden als ervaringsdeskundigen en partners gezien.

Alle leraren werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundige en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak.

Onze school

Ouders worden vanuit de jaarcyclus een aantal keer per jaar uitgenodigd op school om de ontwikkeling van hun kind te bespreken.

In het begin van het schooljaar wordt gestart met het ouder-vertel-gesprek. Ouders vertellen aan de hand van een vertelformulier hoe het gaat met hun kind en geven aan wat voor hun nog aandachtspunten in de ontwikkeling van hun kind zijn.

De leerlingen kunnen twee keer per jaar (dec en juni) zelf aangeven wat zij al goed kunnen en wat ze nog graag willen leren tijdens het opstellen van het leerlingrapport.

In maart worden ouders uitgenodigd voor de jaarlijkse evaluatie van het OPP. Het gaat er dan om te overwegen of leerlingen zich op de lijn der verwachting ontwikkelen of dat er aanpassingen gewenst zijn.

Aan het eind van het schooljaar krijgen de ouders tijdens het eindejaarsgesprek nog een tweede keer een OPP met alle doelen voor het volgende schooljaar.

6. Positieve aspecten zijn van belang.

Alle leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.

Onze school :

Leraren voeren met regelmaat groeps- en leerling gesprekken waarbij kinderen goed kunnen verwoorden wat ze leuk of goed vinden, welke problemen ze ervaren en wat mogelijke oplossingen kunnen zijn. Ook zijn er gesprekken over eigen ziektebeelden en wat dat betekent voor de leerling.

Zoals eerder gezegd zijn leerlingen betrokken bij hun eigen ontwikkelproces om ze eigenaar te maken van hun leren en zijn. Dit gebeurt zowel in de groep op onderwijsgebied tijdens een kindgesprek als bij het opstellen van doelen op sociaal emotioneel gebied tijdens individuele coaching en bij het opstellen van doelen bij de therapieën. Dit alles in onderling overleg en samenwerking.

7. Constructieve samenwerking.

Alle teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan wordt of al is gedaan. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.

Onze school:

Binnen de school heerst een open sfeer waarin medewerkers, leerlingen en ouders gezamenlijk werken aan het behalen van de doelen gesteld in het OPP.

Het team staat open voor verbreding van onze didactische en pedagogische kennis en het inzetten van nieuwe methodiek of didaktiek als dat effect resulteert.

4.D Preventieve en licht curatieve interventies

Binnen ons samenwerkingsverband SPPOH is afgesproken dat alle scholen preventieve en licht curatieve interventies in kunnen zetten voor leerlingen die dat nodig hebben binnen de kernondersteuning. In het Leerplan (in ontwikkeling) van SO De Piramide is terug te vinden hoe de kernondersteuning vertaald naar de verschillende vakken wordt aangeboden.

	De vijf velden	Beknopte toelichting
1	De hoeveelheid aandacht en tijd	<p>Binnen De Piramide hebben we kleine groepen van maximaal 15 leerlingen. Door gelden vanuit het NPO hebben we de groepen kleiner kunnen houden, waardoor meer ruimte is voor instructie in kleine groepen en individuele ondersteuning.</p> <p>Het onderwijs wordt vanaf de middenbouw in niveaugroepen aangeboden. De klassenleiding bestaat uit een leraar en een onderwijsassistent.</p> <p>Vanuit het OZO kan onderwijsondersteuning geïndiceerd worden, waarbij gebruik wordt gemaakt van therapeuten in dienst van Basalt Revalidatie.</p> <p>NPO: Daarnaast is er extra ondersteuning mogelijk voor een tot twee dagdelen per week vanuit de NPO-gelden.</p>
2	Het onderwijsmateriaal	<p>We werken met reguliere leerlijnen en methodes voor het basisonderwijs met aanvullend remediërend materiaal. De methodes zijn steeds meer digitaal in hun aanbod en verwerking. Voor taal ligt er een doorgaande lijn van Kleuterplein, via lijn 3 naar Taal en Spelling op Maat. Bij rekenen loopt de leerlijn van Kleuterplein over in Pluspunt rekenen.</p> <p>Het voorbereidend aanvankelijk luisteren en lezen start bij Kleuterplein en loopt via lijn 3 naar stil en vlot lezen, waarbij leerlingen vanuit eigen interesse vrij kunnen lezen op eigen leesniveau. Schoolbreed is dit ingeroosterd en mag de groep op dat moment niet worden gestoord om de diepte concentratie vast te houden.</p> <p>In de kleuterklassen staat ook het spelend leren centraal door middel van kastwerkjes, drie dimensionale ontwikkelingsmaterialen en het spelen in de speelhoeken.</p> <p>In de onderbouw is er ook ontwikkelingsmateriaal aanwezig op peuterniveau voor die leerlingen die met</p>

		<p>een ontwikkelingsachterstand t.g.v. hun ziekte bij ons instromen.</p> <p>Vanaf de middenbouw hebben alle leerlingen hun eigen device. Bij veel methodes kunnen ze via basispoort inloggen voor de digitale verwerking van de leerstof. Er zijn diverse aangepaste hulpmiddelen op ICT-gebied zowel qua hardware als software.</p> <p>De therapeuten van Basalt hebben een ondersteunende rol bij het uitzoeken van meubilair, onderwijsmateriaal, hulpmiddelen.</p> <p>Bij aanschaf van de ontwikkelingsmaterialen wordt rekening gehouden met de fysieke beperkingen van onze doelgroep.</p>
3	De ruimtelijke omgeving	<p>Het schoolgebouw (uit 2017) is volledig ontworpen met onze doelgroep in gedachte. Het gehele gebouw is rolstoel vriendelijk; er zijn geen drempels, er zijn 2 ruime liften, brede gangen, brede deuren en ruim opgezette klaslokalen. In de school zijn tilliften aanwezig om de leerlingen uit de rolstoel te kunnen helpen. Er zijn meerdere verzorgingsruimtes in het gebouw aanwezig. Er is een ruimte waar de leerlingen kunnen rusten onder schooltijd. Ook in het gymnastieklokaal zijn hulpmiddelen aanwezig waardoor rolstoel-gebonden leerlingen toch kunnen deelnemen aan de gymactiviteiten. Ook hier wordt bij de aanschaf van de gymmaterialen rekening gehouden met de diverse beperkingen.</p>
4	De expertise	<p>Er is kennis bij het team aanwezig over de diverse ziektebeelden. Regelmatig worden er deskundigheidsbevorderingen georganiseerd om de kennis te vergroten en up-to-date te houden. De meeste leraren hebben een HBO+ opleiding. Ook op didactisch gebied volgt de teams leraren en assistentes scholing in groepsverband om zich verder te ontwikkelen om tegemoet te kunnen blijven komen aan de diverse hulpvragen die op het team afkomen.</p> <p>De onderwijsassistenten worden met betrekking tot hun bekwaamheid voor het uitvoeren van medische handelingen begeleid door verpleegkundigen, die geregistreerd staan in het BIG-registratiesysteem.</p>
5	De samenwerking met andere instanties	<p>De Piramide werkt nauw samen met Basalt Revalidatie Centrum Den Haag, HCO, ONL, VISIO, LWOE, Florence kinderthuiszorg, Middin en diverse hulpverlenende instanties.</p>

Hieronder een overzicht van de interventies die alle scholen kunnen bieden en daaronder de interventies die onze school aanvullend biedt.

Onderwijsbehoeften van leerlingen	Preventieve en licht curatieve interventies
Een positief pedagogisch klimaat	<p>Op alle scholen werken leraren aan een gezamenlijk gedragen (positief pedagogisch) schoolklimaat. Er zijn school- en groepsregels opgesteld. Leraren en leerlingen zijn bekend met deze regels en deze regels worden gehandhaafd.</p> <p>De Wet Actief burgerschap en sociale cohesie bevordert dat binnen het onderwijs wordt gewerkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtstaat. • Sociaal maatschappelijke competenties • Kennis en respect voor verschillen in levensovertuiging en mens-zijn.
	<p>Onze pedagogische aanpak gaat uit van drie basisprincipes (Schoolplan 2019-2023):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ieder kind mag er zijn. 2. We kijken naar het hele kind. 3. Wij ondersteunen het kind bij de groei naar zelfstandigheid. <p>Ad 1.</p> <p>Onze leerlingenpopulatie kent een enorme verscheidenheid. Leervermogen, talenten, thuissituatie, ziekte, beperking, uiterlijk, motoriek, communicatie, historie; we zijn een gemêleerde school. Die verschillen erkennen we ook. We stemmen er dagelijks op af. We praten er ook met de leerlingen over, individueel of in groepsverband. Onze leerlingen zijn zich ervan bewust dat die verschillen er zijn. Wij helpen onze leerlingen door die verschillen heen te kijken, samen te spelen en samen te werken, vriendjes en vriendinnetjes te maken, elkaar te helpen, te puberen en meer volwassen relaties aan te gaan. Het ongewone is bij ons gewoon. Ieder kind moet zich welkom voelen en daardoor onbekommerd op het eigen niveau aan de slag kunnen met de leerstof.</p> <p>Ad 2.</p> <p>Onderwijs staat bij De Piramide voorop, maar als school voor speciaal onderwijs kijken we ook met aandacht naar de totale ontwikkeling van de leerling.</p> <p>Dat gaat bij De Piramide per definitie om gezondheid en fysieke ontwikkeling. De Piramide biedt persoonlijke verzorging, praktische begeleiding, medische zorg en aanpassingen in meubilair en (ICT-)materialen. We bieden die, altijd in overleg met ouders en (externe) deskundigen, zo aan dat de leerling zich fysiek veilig voelt én waar mogelijk de kans krijgt zich fysiek te ontwikkelen. Onze gymsectie speelt daarbij een niet te onderschatten rol.</p> <p>Een goede samenwerking met ouders is voor het welbevinden van de leerling essentieel. Zeker bij onze jongste leerlingen is dagelijks afstemming nodig tussen ouders en school, bijvoorbeeld met</p>

	<p>betrekking tot rust of medicatie. Daarnaast wordt door de school met ouders en met externe deskundigen zorgvuldig overlegd over de onderwijs- en ontwikkelingsdoelen van de leerling. Een goede inschatting van die doelen is voor het zelfbeeld van de leerling doorslaggevend.</p> <p>Op sociaal-emotioneel gebied maken onze leerlingen nogal wat mee. Geregeld hebben ze met medische ingrepen te maken, merken ze dat ze achter lopen op leeftijdsgenoten, moeten fysieke beperkingen of zelfs achteruitgang geaccepteerd worden en soms is er het overlijden van medeleerlingen. Daarom wordt zowel op ons SO als ons VSO gewerkt met een leerlijn sociaal emotionele ontwikkeling, wordt intensief gesignaleerd, wordt veel met individuele of groepen leerlingen gesproken en wordt, indien nodig, specifieke deskundigheid ingezet.</p> <p>Om de brede ontwikkeling van onze leerlingen te stimuleren geven we veel individuele aandacht, werken we samen met de leerlingen en gaan we consequent uit van hun mogelijkheden en sterke kanten. We zoeken altijd naar zaken die werken, zodat de leerlingen succeservaringen opdoen, die bijdragen aan een positieve ontwikkeling van het zelfbeeld van de leerling.</p> <p>Ad 3.</p> <p>We bereiden onze leerlingen voor op een toekomst waarvan we niet precies weten hoe die er komt uit te zien. Onze leerlingen zullen later zelf hun weg moeten vinden. Naast de ouders heeft de school daarom de taak bij te dragen aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid van de leerlingen. Denk daarbij aan zelfredzaamheid met betrekking tot ziekte of beperking, het kunnen omgaan met nieuwe situaties en nieuwe ontwikkelingen en het zelf kunnen maken van verantwoorde keuzes. Aan de ene kant hebben onze leerlingen meer te doen om zelfstandig te kunnen functioneren, aan de andere kant worden zij dagelijks omringd door volwassenen die hen helpen en verzorgen. Wij vinden het daarom belangrijk bewust om te gaan met het bevorderen van de zelfstandigheid van de leerling. We helpen en verzorgen voor zover nodig. Waar mogelijk leren we de leerling het zelf te doen, zelf aan te geven wanneer hulp of verzorging nodig is en ook oog te hebben voor hulpvragen van medeleerlingen. We bespreken dit ook met onze leerlingen, zodat zij inzicht krijgen in hun eigen leerproces en dat is weer een voorwaarde om de leerlingen ook steeds meer eigenaar te laten zijn van hun leren en hun persoonlijke ontwikkeling.</p> <p>In de zone van de naaste ontwikkeling krijgt de leerling leerkrachtgericht onderwijs. De leerling maakt onder begeleiding de verwerkingsstof waardoor het zelfvertrouwen kan groeien en succes ingebouwd is zodat de leerling wordt gestimuleerd om door te gaan. Hierdoor krijgt het de kans om zoveel mogelijk zelfstandig een stap in zijn of haar ontwikkeling te zetten.</p>
--	--

	<p>Hoe ouder de leerling hoe meer er wordt gestreefd naar zelfverantwoordelijk zijn voor het leren en eigen keuzes maken.</p> <p>Met als doel om uit te groeien naar betrokken leerlingen die volwaardig deel kunnen nemen aan de maatschappij van de toekomst.</p> <p>Onze leerlingen gaan net als iedere leerling een plek vervullen in die maatschappij met de daarbij behorende rechten en plichten. In de lessen binnen het SO van De Piramide geven we extra aandacht aan de democratische samenleving, omgaan met verschillen en conflicten, kennis sociale regels en een positieve grondhouding. Het gaat hierbij niet alleen om het ontwikkelen van kennis maar vooral ook om attitudevorming, aanleren vaardigheden en het reflecteren op eigen gedrag en houding en wat er in de maatschappij gebeurt.</p> <p>Binnen de school hebben we gedragsregels. Voor de leerlingen is het ook duidelijk welke regels er gelden op het schoolplein. Er is altijd pleinwacht aanwezig.</p> <p>De gedragsregels worden aan het begin van elk schooljaar weer even goed onder de aandacht gebracht bij leraar en leerlingen. Eventuele bijstellingen worden besproken in het teamoverleg.</p> <p>Het sociaal emotioneel leren zit vervlochten in het gehele handelen van de dag.</p> <p>Het SO van De Piramide heeft gekozen voor de KIVA-aanpak vanuit de behoefte aan een doelmatige schoolbrede aanpak die zich richt op het versterken van gewenst gedrag. We stellen steeds eenzelfde thema in de aandacht. Dit gebeurt schoolbreed. Het thema begint met een kick off waar de hele school live of digitaal bij aanwezig is.</p> <p>Er is een KiVa-team samengesteld dat in geval van een ongewenste situatie of gedrag in actie komt om een plan te trekken en de sociale omgeving in te zetten om het gedrag bij te sturen.</p>
Ondersteuning van leerlingen met een behoefte aan een voorspelbare leeromgeving	Op alle scholen hanteren leraren een gestructureerd klassenmanagement.
	<p>Op onze school:</p> <p>In de onderbouwgroepen wordt gewerkt met dagritme kaarten. Het dagprogramma wordt 's ochtends in de groep besproken. Bij veranderingen wordt dit vooraf en duidelijk met de leerlingen gecommuniceerd. Om de duur van activiteiten inzichtelijk te maken wordt de time timer ingezet. Indien nodig is er de mogelijkheid om gebruik te maken van picto's om structuur te bieden.</p> <p>Het kiezen van vrije activiteiten wordt gestructureerd via het kiesbord. In de midden- en bovenbouwgroepen staat de dagplanning op het bord. In deze groepen wordt gebruik gemaakt van de time timer op het smartbord. Daarnaast is er in elke groep een stoplicht en heeft elke leerling een vraagkubusje.</p>
Ondersteuning van leerlingen met een	Op alle scholen kunnen leraren omgaan met verschillen tussen leerlingen.

eigen leerlijn, omdat ze het niveau van 1F niet halen.	
	<p>Op onze school:</p> <p>Vanaf ontwikkelingsniveau E4 zijn de leerlingen ingedeeld in niveaugroepen voor taal en begrijpend lezen, waardoor zij op hun eigen niveau de leerstof aangeboden krijgen en kunnen verwerken. Op basis van de 3 verschillende leerlijnen wordt de leerstof ook op de diverse niveaus verwerkt. Bij de verwerking van de leerstof wordt ook rekening gehouden met tempo, hoeveelheid verwerkingsstof, belasting, complexiteit, aandacht- en concentratieproblemen en motorische beperking. Voor iedere leerling wordt gekeken wat nodig is en hoe het passend kan worden gemaakt naar individuele behoefte uitgaande van aanbidding in groepen.</p> <p>De nieuwe rekenmethode Pluspunt 4 werkt al veel meer adaptief en sluit door extra instructies en aanpassing oefenniveau automatisch aan op het ontwikkelingsniveau van de leerling.</p> <p>Leerlingen die een uitstroomperspectief van praktijk of vmbo basisberoepsgerichte leerweg hebben, kunnen naar alle waarschijnlijkheid niet over de hele linie het niveau van 1F gaan behalen. Deze leerlingen ontwikkelen zich op hun eigen leerlijn in hun eigen tempo waarbij wel twee keer per jaar wordt geëvalueerd of zij de tussenliggende doelen passend bij hun uitstroomperspectief hebben behaald.</p>
Ondersteuning van leerlingen met behoefte aan een uitdagende, verdiepende leeromgeving die verder gaat dan het huidige curriculum.	Op alle scholen kunnen leraren een afgestemd aanbod inzetten voor deze leerlingen.
	<p>Op onze school:</p> <p>Wij bieden leerlingen met meer capaciteiten het verdiepingsprogramma vanuit de regulier aangeboden methodes voor taal en rekenen. Daarnaast hebben we op het gebied van begrijpend lezen een verdiepende methode voor leerlingen uit de hoogste groepen.</p> <p>Leerlingen die meer capaciteiten hebben krijgen de mogelijkheid om vaker een spreekbeurt te houden of werkstuk te maken. Echter beperking en ziektebeeld, belasting/belastbaarheid belemmert begaafde leerlingen vaak waardoor zij niet altijd toe kunnen komen aan de verdieping.</p>
Ondersteuning van leerlingen met behoefte aan oplossingsgerichte, gedragsinterventie technieken.	Op alle scholen beschikken leraren over interventies om tegemoet te komen aan enkelvoudige (lichte) ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag. De leraren werken met het ABC-model om leerlingen feedback te geven op hun gedrag en ze te stimuleren tot gedragsverandering.
	Op onze school:

	<p>Leraren en onderwijsassistenten voeren dagelijks gesprekjes met de leerlingen over hun welbevinden en hun gedrag en emoties. Dit kan gebeuren in de individuele setting dan wel in kleinere of grotere groepen. Bij problemen wordt de relatie gelegd tussen wat is er gebeurd, hoe reageerde jij en de ander, wat was het gevolg en hoe kun je dit een volgende keer anders aanpakken.</p> <p>Leerlingen vertellen elkaar ook over hun ziektebeeld en de reden waarom ze naar het SO van De Piramide komen.</p> <p>Gedragvaardigheden zijn een onderdeel van de te ontwikkelen executieve functies. Het gaat dan om reactie inhibitie, emotieregulatie, volgehouden aandacht, taakinitiatie, flexibiliteit en doelgericht gedrag. Ons streven is om aansturing op gedrag minder individueel in te zetten, maar groepsgewijs en schoolbreed. Hierdoor wordt het aanbod meer inclusief. Alle leerlingen profiteren ervan en niemand is de uitzondering. Sinds januari 2022 bieden we dit dan ook schoolbreed aan per executieve vaardigheid vanuit de autometafoor. Leerlingen worden zich bewust van gedrag door middel van een metafoor, ze leren een gezamenlijke taal om zich uit te drukken die voor en door anderen wordt verstaan. Zelfvertrouwen en zelfverantwoordelijkheid voor eigen handelen wordt vergroot.</p> <p>Ouders ontvangen per aanbod vaardigheid informatie en kunnen daardoor ook thuis op deze manier met een kind in gesprek gaan over gedrag en het op een positieve manier aansturen.</p> <p>Spellen zijn een heel goed hulpmiddel voor het ontwikkelen van deze vaardigheden. Voor de groepen zijn passende spellen aangeschaft, die op verschillende wijze kunnen worden ingezet.</p> <p>Als de problemen dieperliggend of complexer zijn kan het worden besproken in het onderwijzorgoverleg, de CVB of tijdens de planbespreking bij Basalt. Van daaruit kan gedacht worden aan speltherapie, psychologische begeleiding of verwijzing naar externe instanties zoals een Banjaard, Youz en Yoep, Centrum van Autisme.</p> <p>NPO: Binnen de school hebben we vanuit de NPO-gelden nog beter kunnen inzetten op sociaal emotionele coaching voor leerlingen die daar behoefte aan hebben. Dit kan gaan om emotie her/onderkennen, leren geloven in jezelf, ziektebeeld verwerking, angst voor operatie, sociale relaties leren doorzien ed.</p>
<p>Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte op het gebied van motoriek.</p>	<p>Op alle scholen zijn de leraren in staat om verschillende hulpmiddelen/ICT in te zetten. Sommige scholen kunnen motorische remedial teaching inzetten als onderdeel van de basisondersteuning.</p>
	<p>Op onze school: Binnen de school hebben de leraren bewegingsonderwijs een programma opgesteld voor ruimtelijke motorische ontwikkeling SO-Smart. Al naar gelang behoefte doen leerlingen mee aan het gegeven aanbod.</p>

	<p>In de onderbouw en groep 3 is veel aandacht voor schrijfdans en punt/lijn gezien de motorische ontwikkelingsproblemen van onze kinderen.</p> <p>Schoolbreed hebben we ingezet op motorisch leren omdat dit leerlingen kan helpen hun aandacht beter te richten en via een andere leeringang de leerstof tot zich te nemen. Bovendien komt deze vorm van leren tegemoet aan hun bewegingsdrang.</p> <p>De school werkt nauw samen met Basalt Revalidatie. Indien er vragen zijn over de motorische ontwikkeling van leerlingen worden deze besproken met de revalidatiearts en wordt er indien nodig een therapeutisch traject opgestart.</p> <p>Tijdens de schrijflessen is er voor sommige leerlingen een ergotherapeut van Basalt revalidatie aanwezig om de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben te begeleiden.</p> <p>Voor leerlingen die moeite hebben met het schrijven kan toetsenbordvaardigheid worden ingezet, zodat ze de lesstof makkelijker op de computer kunnen verwerken. Zowel de lessen toetsenbordvaardigheid als de ICT-hulpmiddelen zijn aangepast op de individuele behoefte van de leerling. In de groep wordt in samenwerking met een ergotherapeut gekeken welk schoolmeubilair of aangepast materiaal op ICT-gebied het best passend is voor de leerling.</p> <p>Op De Piramide wordt het bewegingsonderwijs aangepast aan de behoefte van de individuele leerling. De gymleraren hebben een speciale leerlijn bewegingsonderwijs ontwikkeld. Er zijn lessen voor lopers en lessen voor rollers. Tijdens deze bewegingslessen is altijd een onderwijsassistent aanwezig.</p> <p>Voor leerlingen die moeite hebben met bewegen in de gymzaal is er de mogelijkheid voor bewegen in het water.</p> <p>Basalt therapie biedt ook hydrotherapie aan.</p>
<p>Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte bij het “leren leren”.</p>	<p>Op alle scholen signaleren de leraren leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij executieve functies.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leraren beschikken over verschillende interventies om het leren leren te bevorderen, zoals het leren van flexibiliteit, timemanagement, planning. - De leraren kunnen interventies inzetten, gericht op het beheersen van emoties (werken met een thermometer, buitenspelen met een kaart).
	<p>Op onze school:</p> <p>Binnen De Piramide ontwikkelen we een leerlijn voor het aanbod executieve functies wat een uitsplitsing is van veel vaardigheden die nodig zijn om tot leren te komen. Het gaat dan om de denkvaardigheden: planning, organisatie, timemanagement, werkgeheugen en metacognitie en de gedragsvaardigheden reactie inhibitie, emotieregulatie, volgehouden aandacht, taakinitiatie, flexibiliteit en doelgericht gedrag. Sinds januari 2022 bieden we dit schoolbreed aan per executieve vaardigheid vanuit de autometafoor. Leerlingen worden zich bewust van werkhouding door middel van een</p>

	<p>metafoor, ze leren een gezamenlijke taal om zich uit te drukken die voor en door anderen wordt verstaan. Zelfvertrouwen en zelfverantwoordelijkheid voor eigen handelen wordt vergroot. In de groep hangen de beelden van de autometafoor om leerlingen eraan te herinneren en te helpen zich te focussen.</p> <p>Tijdens de aanbidding van de lesstof is veel aandacht voor terugkoppeling naar eerder aangeboden lesstof, modellen, verlengde instructie, begeleide verwerking, herhaling van de lesstof, extra leertijd voor inoefening en veel positieve terugkoppeling. In elke groep is het dagprogramma duidelijk zichtbaar. In de onderbouw gebeurt dit met dagritmekaarten en in de hogere groepen staan het dagprogramma het whiteboard. Daarnaast staat er op het digibord een time timer. Dit biedt leerlingen structuur en voorspelbaarheid. Door gebruik te maken van het stoplicht weten de leerlingen wanneer zij hulp of aandacht van de leraar kunnen vragen. Met behulp van een vragenkubus kunnen ze aangeven dat ze een vraag hebben.</p> <p>Voor leerlingen die problemen hebben met de aandacht is een aantal hulpmiddelen beschikbaar zoals een geluiddempende koptelefoon, time timer en study-buddy.</p> <p>Tussen de lessen door worden energizers en cognitieve rustmomenten aangeboden om de leerlingen even te laten ontspannen en de alertheid te vergroten.</p> <p>Om de belasting-belastbaarheid of gevoel van welbevinden tijdens het schoolse werken beter in beeld te krijgen kan de energiemeter of gedragsthermometer worden ingezet.</p>
<p>Vroegtijdige signalering leer-, opgroei- en opvoedproblemen.</p>	<p>Op alle scholen is diagnostische expertise aanwezig om tijdig leer-, opgroei- en opvoedproblemen van leerlingen te signaleren. Dat betekent dat leraren regelmatig leerlingen observeren, zowel in de klas als op het schoolplein. Daarnaast hebben leraren regelmatig contact met ouders om over de ontwikkeling van hun zoon/dochter te praten. De school onderhoudt contacten met schoolmaatschappelijk werk en indien wenselijk met CJG of politie.</p>
	<p>Op onze school:</p> <p>Het observeren van de leerlingen is ingebed in ons totale handelen van alle dag. Regelmatig zijn er korte overlegmomenten tussen leraar-onderwijsassistent-verpleegkundige-zoco-IB-schoolpsycholoog-revalidatiearts-therapeuten-maatschappelijk werkster en indien nodig directie.</p> <p>Minimaal een keer per maand is er een onderwijszorgoverleg waarin alle leerlingen aan bod komen.</p> <p>Vanuit het Cito-leerlingvolgsysteem worden analyses gemaakt van de leerontwikkeling van het kind uitgaande van de leerlijn waarop de leerling is geplaatst passend bij zijn verwachte toekomstige uitstroombestemming zoals beschreven in het OPP.</p> <p>Deze worden besproken in het onderwijszorgoverleg en voor advies aan directie voorgelegd in de CvB.</p>

	<p>Twee keer per jaar wordt de SCOL-vragenlijst afgenomen om de ontwikkeling op sociaal emotioneel gebied in kaart te brengen. Ook deze gegevens worden geanalyseerd en besproken. Van daaruit kunnen interventies worden ingezet op leerling-, groeps- of schoolniveau. De school beschikt over een eigen schoolmaatschappelijk werkster, die ook verbonden is aan Basalt Revalidatie. Daarnaast is er ook een schoolmaatschappelijk werkster vanuit CJG verbonden aan de school. In elk geval één keer per jaar vinden er nog planbesprekingen plaats waarin het behandelteam van Basalt Revalidatie, de klassenleiding en de ouders om tafel zitten om tot een goede afstemming van zorg en onderwijs te komen. Indien nodig is er ruimte om tussentijds een oudergesprek te plannen.</p>
Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte aan passend leesonderwijs.	<p>Alle scholen maken gebruik van de protocollen zoals die door het Steunpunt Dyslexie zijn ontwikkeld. Scholen voor speciaal onderwijs werken met een bij hun eigen schoolpopulatie passende beschrijving van hun werkwijze op het gebied van leesproblemen en dyslexie.</p>
	<p>Op onze school: De Piramide maakt gebruik van het Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor het SBO (2005). Binnen de school hebben we een duidelijke aanpak ten aanzien van problemen op het gebied van lezen en spelling. Bij een vermoeden van onderliggende problematiek op het gebied van lezen en spelling wordt in het onderwijszorgoverleg besloten om een meettraject lezen-spelling in te zetten. De IB-er neemt dan 3 keer in een jaar een aantal toetsen af. Op basis hiervan wordt handelingsgericht werken ingezet. Na een meettraject (gebaseerd op het voorbeeld van het HCO) van een jaar waarbij intensieve begeleiding en handelingsgericht werken is ingezet al dan niet met steun vanuit logopedie worden de resultaten geanalyseerd en besproken om te bepalen of een dyslexieonderzoek door de schoolpsycholoog gewenst is. Zij kan op basis van resultaten van het meettraject een dyslexie onderzoek doen en een dyslexie verklaring uitschrijven. Als er een dyslexieverklaring wordt afgegeven wordt het intensieve begeleidingstraject voortgezet. Indien er sprake is van enkelvoudige dyslexie dan kan ONL ingeschakeld worden. Bij comorbiditeit zetten we in op externe logopedie met een expert die bekend is met het ONL begeleidingstraject.</p>
Ondersteuning van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte aan passend reken- en wiskundeonderwijs.	<p>Alle scholen maken gebruik van het protocol Dyscalculie zoals dit landelijk is ontwikkeld: Protocol Ernstige Reken- en Wiskundeproblemen/Dyscalculie (2011).</p>
	<p>Op onze school: De Piramide baseert zich op bovengenoemd protocol. Binnen de school hebben we een duidelijke aanpak voor leerlingen met rekenproblemen. Naast de reguliere methode hebben we een remediërend programma. Binnen het onderwijszorgoverleg worden afspraken gemaakt over de benodigde interventies. Indien nodig kan de intern begeleider</p>

	<p>rekenonderzoek afnemen om van daaruit het rekenonderwijs voor de leerling verder vorm te geven. Na een meettraject van een jaar waarbij intensieve begeleiding en handelingsgericht werken is ingezet, al dan niet met extra steun, worden de resultaten geanalyseerd en besproken om te bepalen of een dyscalculieonderzoek door de schoolpsycholoog gewenst is.</p>
<p>Ondersteuning van leerlingen die ziek zijn en tijdelijk niet naar school kunnen.</p>	<p>Alle scholen werken conform de volgende afspraak: Wanneer een leerling als gevolg van ziekte het onderwijs op school niet kan volgen, zorgt de school ervoor dat de leerling waar mogelijk toch schooltaken kan uitvoeren en contact houdt met de eigen groep. De school zet zich in om verzorging op school mogelijk te maken waardoor de leerling zo spoedig mogelijk weer lessen op school kan volgen. Hierbij kan ondersteuning gevraagd worden bij HCO-Onderwijs aan Zieke Leerlingen en bij de Kinderthuiszorg. Zie ook de Handreiking zieke leerlingen in het onderwijs www.sppoh.nl.</p>
	<p>Op onze school: SO De Piramide is een school voor leerlingen die lichamelijk beperkt zijn of langdurig ziek zijn. Het is onze expertise om zieke leerlingen in hun schoolgang te begeleiden. Ons team van onderwijsassistenten helpt leerlingen bij het leren en is verantwoordelijk voor de persoonlijke verzorging van de leerlingen in de school. Aan de school is een verpleegkundige verbonden. De leerlingen kunnen gedurende de schooldag rusten in de groep of in een speciaal ingerichte rustruimte. Schooltijden kunnen indien nodig in overleg met de CvB, waarin de schoolarts zitting heeft, worden aangepast. Ook is er bij ziekenhuisopnames nauw contact met de ziekenhuisschool. Het is mogelijk om Office Teams in te zetten, waarmee leerlingen digitaal verbonden kunnen blijven met de groep. Leerlingen die langdurig thuis komen te zitten krijgen steeds vaker wat instructie lessen van de AB-intern en de RT-er via teams online. Leerlingen volgen af en toe de les in de groep via teams.</p>

5. Plusondersteuning

SO De Piramide kan voor individuele leerlingen ondersteuning organiseren, die aanvullend is op de kernondersteuning. Dat noemen wij plusondersteuning.

Voor de inzet van plusondersteuning is meestal aanvullende bekostiging nodig. Als het gaat om hulp bij het leren (onderwijsondersteuning) zal De Piramide, in overleg met ouders, een beroep doen op een samenwerkingsverband voor passend onderwijs. De extra bekostiging kan bijvoorbeeld worden verstrekt in de vorm van een individueel arrangement. Wanneer het gaat om een vorm van zorg (persoonlijke verzorging, ondersteunende begeleiding of verpleegkundige inzet) werkt de school samen met ouders om inzet van een zorgverlener van buiten de school mogelijk te maken. In de folder 'Informatie over de bekostiging van zorg op (V)SO De Piramide' kunt u lezen hoe dit werkt (www.sovsodepiramide.nl > Onderwijs > Ondersteuning en zorg > Samenwerking ouders en school bij extra zorg).

In het OPP van de leerling wordt beschreven of en zo ja welke plusondersteuning gaat worden ingezet. Vanuit hulpvraag en belemmerende factor waarbij de leerkracht gebruikt maakt van de stimulerende capaciteiten van de leerling wordt de ondersteuningsbehoefte benoemd. Uit de ondersteuningsbehoefte wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de voor de leerlingen stimulerende factoren. Voor de plusondersteuning kijkt De Piramide naar de volgende ondersteuningsthema's (met per thema een voorbeeld van een vorm van plusondersteuning):

Plus-ondersteuning (thema's uit het ontwikkelingsperspectiefplan van SO De Piramide met voorbeelden van wat plusondersteuning kan inhouden)	
Ondersteuner / organisatie / geldstroom	ondersteuningsbehoefte
RT-intern	-Didactische ondersteuning
NPO inhaalregeling	-Instructies in kleine groep -Inzet op leren leren/ executieve functies -Leren van en met elkaar -1-op-1 begeleiding /remedial teaching (RT)/ pre- en reteaching -Onderwijsondersteuning (logo OOS / ergo OOS extern)) -Sociaal emotionele coaching -Motorische interventies
Basalt onderwijsondersteuning	-Logo OOS -Ergo OOS
HCO en ONL	-Dyslexie vaststelling -Dyslexie ondersteuning
Ambulante begeleiding-intern	-Individuele begeleiding in brede zin vanuit TLV hoog -Individuele begeleiding in brede zin vanuit arrangement
Piramide/Basalt ondersteuning sociaal emotioneel	-Coaching intern -Speltherapie -Psychologie -MRT
Basalt therapie	-Logopedie -Ergotherapie -Fysiotherapie -Hydrotherapie
Persoonlijke begeleiding	-Ondersteuning van leerling in zijn dagelijkse handelen

VISIO / Bartimeus	-VFO -Kijkstrategietraining -Ondersteuning leerkracht in didactisch handelen vanuit visus -Ondersteuning bij inzet hulpmiddelen -Afname capaciteiten onderzoek
LWOE	-Observatie -Van signalering naar diagnosticeren -Ondersteuning leerkracht didactisch handelen bij epilepsie -Afname capaciteiten onderzoek -Volgen van de leerling op ziektebeeld
Florence Kinderthuiszorg	Aanvullende/gespecialiseerde verpleegkundige inzet
Etc.	

6. Profielen

Op onze school bieden we een onderwijsaanbod voor een specifieke doelgroep leerlingen. Het gaat om kinderen met een langdurige ziekte en/of een lichamelijke beperking met een IQ van minimaal 70 of waarschijnlijk een IQ van minimaal 70. Deze leerlingen bieden we de hierboven beschreven ondersteuning. De Piramide biedt haar leerlingen onderwijs met veel individuele differentiatie, maar de school biedt geen individueel onderwijs.

Afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte van de leerling kan de intensiteit en de vorm van de in te zetten ondersteuning per leerling variëren. Onderstaande tabel geeft daar een aantal voorbeelden van.

LG+ Profiel→		Progressieve aandoening		Dubbele diagnose (co-morbiditeit)
LZ+ Profiel→	Jonge kind met eetproblemen		Leerlingen met zeer ernstige ziekten	
Ondersteuning t.a.v. leren en ontwikkelen	Leeftijdsadequaat leren en ontwikkelen onder druk	Leeftijdsadequaat leren steeds minder mogelijk. Door afname	Leeftijdsadequaat leren belemmerd door verlies onderwijstijd en	Leeftijdsadequaat leren belemmerd door verlies onderwijstijd en

	(belastbaarheid leerling en tijdverlies therapie en rustbehoefte).	zelfregie meer (praktische) ondersteuning nodig bij functioneren op school. Door afname belastbaarheid aangewezen op individuele leerroute. Optreden van comorbide vraagstukken, die gespecialiseerde ondersteuning vragen.	de fysieke en emotionele gevolgen van de ziekte. Leerling heeft een individuele leerroute programma. Optreden van comorbide vraagstukken, die gespecialiseerde ondersteuning vragen.	de fysieke en emotionele gevolgen van de ziekte. Ondersteuning nodig bij de uitvoering van executieve functies. Leerling heeft een individuele leerroute. Optreden van comorbide vraagstukken, die gespecialiseerde ondersteuning vragen.
Ondersteuning t.a.v. de sociaalemotionele ontwikkeling	Zware tot zeer zware psychische belasting voor leerling en ouders. Voortdurende nabijheid van professionals is nodig. De basisbehoeften van de leerling staan voorop. Contact met de leerling vraagt tijd, rust en nabijheid.			
Ondersteuning t.a.v. de communicatie	Leerling overziet situatie m.b.t. eetprobleem niet, veel tijd en aandacht nodig om traumavorming te voorkomen.	Communicatie vergt meer aandacht en in bepaalde gevallen hulpmiddelen.		
Fysieke en medische ondersteuning	Doorlopende medische aandacht (noodprotocol, medicatie, verwisselen/aanbrengen medische hulpmiddelen) en doorlopende ADL-zorg. Trainen in gebruik van hulpmiddelen.			
Aanpassingen meubilair en /of leermiddelen	Af te stemmen en aan te meten op de individuele situatie.			
Ondersteuning in de thuissituatie / buiten school	Doorlopend overleg met ouders en hulpverleners, dagelijkse afstemming op mogelijkheden en behoeften van de leerling.			
Ondersteuning t.b.v. de leraar / school	Kennisverwerving van de gevolgen van ziektes en beperkingen voor leren en ontwikkelen. Opvangen psychische belasting bij medewerkers.			

7. Arrangement: Observatie van leerlingen met (niet aangeboren) hersenletsel

Binnen de doelgroep van De Piramide is de afgelopen jaren de groep leerlingen met (niet aangeboren) hersenletsel sterk naar voren gekomen. De Piramide heeft zich in het onderwijs aan deze leerlingen gespecialiseerd en er heeft zich een expertise team gevormd binnen het team van Ambulant begeleiders: het Steunpunt Hersenletsel. Het ambulante team van De Piramide begeleidt leerlingen en professionals op reguliere PO- en VO-scholen. Wanneer de ondersteuningsbehoefte van de leerling duidelijk is én de mogelijkheden van de reguliere school, ook met extra ondersteuning overstijgt, is plaatsing op de Piramide middels een TLV mogelijk.

Het is daarnaast mogelijk tijdelijk voor observatie op De Piramide geplaatst te worden. Daarbij gaat het om leerlingen, waarbij onderzocht moet worden welke leer- en ontwikkelmogelijkheden een leerling heeft en welke ondersteuning daarbij nodig is. Bij observatie blijft de leerlingen op de eigen school (de stamschool) ingeschreven staan. De stamschool blijft zorgplichtig. Het samenwerkingsverband, waarvan de leerling deel uitmaakt, betaalt het observatie-arrangement. Hieronder is in het arrangement 'Observatie van leerlingen met (niet aangeboren) hersenletsel' uitgewerkt welke ondersteuning De Piramide aan deze leerlingen kan bieden.

Arrangement Observatie van leerlingen met (niet aangeboren) hersenletsel

Per jaar krijgen in Nederland de ouders van zo'n 19.000 kinderen te horen dat hun kind hersenletsel heeft opgelopen door een val, een stoeipartij, een ongeluk of door ziekte. Dit hoofdletsel kan op langere termijn verstrekken gevolgen hebben op het gebied van gedrag, belastbaarheid, sociaal-emotionele ontwikkeling, motoriek en executieve functies. Het hersenletsel werkt ook door op het schoolse leren en de mogelijkheid om zich met behoud van energie en welbevinden in het reguliere onderwijs te handhaven. Veel leerlingen ervaren na het opgelopen hersenletsel een combinatie van verschillende klachten zoals meer moeite met het richten van de aandacht en de volgehouden aandacht, problemen met het geheugen en het uitvoeren van dubbeltaken. Het lukt ze niet om hun zaken nog goed te organiseren en te plannen, ze zijn prikkelgevoeliger geworden en ervaren vaak (fijn)motorische problematiek. Daarnaast spelen vermoeidheidsklachten en belastbaarheidsproblemen vaak een rol. Dit kan er toe leiden dat het leren van nieuwe informatie complex wordt en/of veel energie kost en dat een leerling niet langer mee kan komen met het tempo van de groep met de daarbij komende sociaal emotionele problemen. De schoolgang verloopt steeds moeizamer en het schoolverzuim neemt toe.

Vanuit de hersenletsel observatieroute, waarbij de leerling voor een bepaalde periode participeert binnen de specialistische onderwijssetting van de Piramide, wordt multidisciplinair gekeken wat de leerling nodig heeft om tot ontwikkeling te komen en waar deze hulp op de lange termijn aan de leerling geboden kan worden; opnieuw binnen het regulier onderwijs, S(B)O of binnen een andere onderwijs- of begeleidingsvoorziening. Doel is om de totaalontwikkeling van de leerling een impuls te geven, welbevinden te vergroten en gericht te kunnen sturen op een haalbaar vervolgperspectief.

De observatieroute op De Piramide is niet voor iedere leerling geschikt, dit geldt voor:

- leerlingen met voorliggende vraagstukken m.b.t. gedrag, communicatie of visus.
- leerlingen, die ouder zijn dan 6 jaar en nog nooit onderwijs hebben gevolgd.
- leerlingen met een laag IQ (bij niet aangeboren hersenletsel langer dan een jaar na het ontstaan van het letsel).
- leerlingen die niet of nauwelijks naar school (kunnen) komen - leerlingen, die niet kunnen meedraaien in een groep.

1. De hoeveelheid tijd en aandacht

Binnen de groep zal het onderwijs afgestemd worden op de individuele ontwikkeling en behoefte van de leerling. Daarnaast wordt vanuit het Revalidatie centrum vaak therapie voor de leerling

ingezet binnen het rooster wat de leerling volgt zodat een optimaal programma kan worden geboden. In de eerste periode van opbouw van de schoolgang zal daarnaast vanuit onze expertise individuele begeleiding worden gegeven om inzicht te krijgen in het functioneren van de leerling: gedragsmatig, sociaal-emotioneel, cognitief en fysiek. Zo brengen we in kaart wat een leerling nodig heeft om weer tot ontwikkeling te komen en zijn mogelijkheden en leeringangen te herontdekken. Opgedane kennis en ervaringen vanuit de klas, de therapie en vanuit de deze individuele setting worden uitgewisseld met de groepsleraar, onderwijsassistente, intern begeleider en revalidatie zodat het onderwijs en de therapie hierop aan kan worden gepast en afgestemd. Hierbij is het belangrijk voor alle betrokkenen om flexibel te zijn en out of the box te kunnen denken om steeds weer een passende oplossing te zoeken die mogelijk is binnen ons geheel van onderwijs- en ontwikkelingsaanbod.

2. Het onderwijsmateriaal

Hierbij kan gedacht worden aan inzet van:

- een app voor cognitieve training,
- aangepast materiaal voor oefening van ruimtelijke oriëntatie,
- hulpmiddelen op het gebied van planning en organisatie zoals dagroosters, weekorganizers, digitale agendagebruik,
- Psycho-motore ondersteuning middels beweging in de gymzaal
- hulpmiddelen voor het richten van de aandacht zoals time timer, koptelefoon, study buddy, picto's, inzet stop-denk-doe-check methode,
- extra ondersteuning bij taakaanpak door helpen bij opstarten, terugvragen opdracht, individueel herhaalde instructie, begeleide verwerking, vraagdobbelsteen, stoplicht voor hulpvragen,
- inbouwen van cognitief rustmomentje en langere rustmomenten,
- aanpassingen op fysiek gebied meubilair, fysieke ruimte en materialen zowel voor de grove motoriek als voor de fijne motoriek.

3. De ruimtelijke omgeving

We bieden onderwijs aan in kleine groepen, waarbij rekening wordt gehouden met de prikkelgevoeligheid en de behoefte aan duidelijkheid en structuur. Het schoolgebouw is ontworpen op fysieke beperkingen en is door middel van een loopbrug verbonden met Basalt Revalidatie, waardoor therapeutische inzet goed te realiseren is.

4. De expertise

Specifieke kennis en kunde	Opleiding/werkervaring	Inzet en zichtbaarheid

NAH-specialist	Orthopedagoog/onderwijskundige gespecialiseerd in neurologische problematiek en met kennis van de interventies en aanpassingen die vanuit het (speciaal) onderwijs voor kinderen met hersenletsel te realiseren zijn.	Individuele begeleidingsuren vanuit een arrangement. Trajectbegeleiding van leerlingen uit het PO en VO naar de observatieroute of TLV. Coördinatie van het traject van de leerling gedurende de plaatsing op De Piramide. Ondersteuning van implementatie handelingsadviezen revalidatie. Formuleert in samenwerking met klassenleiding en andere betrokkenen de uitkomsten van het observatietraject.
NAH team	Revalidatiearts en specialisten op het gebied van de NAH/Hersenletsel binnen Basalt Revalidatie.	Coördinatie van extra zorg rondom de leerling, advisering m.b.t. de op school in te zetten zorg.
AB-team	Onderwijsspecialisten met kennis op het gebied van (niet aangeboren) hersenletsel. Deze collega's bundelen hun expertise binnen het Steunpunt Hersenletsel ingezet binnen PO en VO, SO en VSO.	AB-team
Team leraren, onderwijsassistenten, intern begeleiders en zorgcoördinatoren	Extra scholing op het gebied van NAH en hersenletsel door middel van interne deskundigheidbevordering en individuele cursussen/opleidingen.	Team leraren, onderwijsassistenten, intern begeleiders en zorgcoördinatoren
Zorg	School: verpleegkundige en onderwijsassistenten. In een aantal gevallen zal plusondersteuning op het gebied van zorg nodig zijn. Denk bijvoorbeeld aan ondersteunende begeleiding in de groep om de leerling in staat te stellen deel te nemen aan het onderwijsleerproces.	In geval van externe op school in te zetten zorg is samenwerking met ouders nodig om de betreffende zorg aan te vragen (In de folder 'Informatie over de bekostiging van zorg op (V)SO De Piramide' kunt u lezen hoe dit werkt (www.sovsodepiramide.nl) > Onderwijs > Ondersteuning en zorg > Samenwerking ouders en school bij extra zorg).
5. De samenwerking met andere instanties		
Organisatie	Functie/deskundigheid	Inzet en zichtbaarheid
Basalt Revalidatie	Revalidatiearts	

	Neuropsycholoog	Afname NPO en uitleg hiervan aan schoolteam/ouders. Bieden van handelingsadviezen in relatie tot het onderwijs en therapie.
	Therapeuten	Het bieden van therapie (logo, ergo, fysio) aan de leerling binnen Basalt evaluatie en/of in de klas.
Stamschool van de leerling		Verplichtig voor wat betreft de vervolgstappen van de leerling na afloop van een observatietraject.

8. Protocollen en andere informatie over de school

Alle protocollen en andere informatie over de school kunt u vinden op onze website:

www.sovsodepiramide.nl

Via het hoofdmenu > documenten komt u bij de protocollen en alle andere informatie over de school (waaronder de schoolgids).

9. Ontwikkeling van de school

De plannen voor de toekomst zijn beschreven in ons schoolplan 2019-2021: 'Onderwijs speciaal voor de toekomst'. Ook dit plan is te vinden op onze website onder 'documenten'.